

UDENRIGSMINISTERIET
Center for Europa og Nordamerika

EKN, sagsnr: 2016-22525
Den 27. oktober 2016

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 14. november 2016

SAMLENOTAT

<i>1. Østlige partnerskaber</i>	<i>2</i>
<i>2. EU's sydlige naboer med fokus på Syrien, Irak, Iran, Libyen og Libanon</i>	<i>4</i>

1. Østlige partnerskaber

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

Rådet vil have en drøftelse af EU's østlige partnerskab. Drøftelsen ventes at omhandle udviklingen i landene (Ukraine, Georgien, Moldova, Armenien, Aserbajdsjan og Hviderusland) og i landenes relationer til EU. Drøftelsen ventes også at pege fremad mod det næste Østpartnerskabs-topmøde i 2. halvår 2017. Der ventes rådskonklusioner.

2. Baggrund

Drøftelsen finder sted et år før næste Østpartnerskabs-topmøde under estisk EU-formandskab i 2. halvår 2017. Partnerlandenes reformprocesser, multilateralt samarbejde og partnerskabets sikkerhedsdimension ventes at komme i centrum for forberedelserne til det kommende topmøde.

Drøftelsen ventes at berøre status for reformer og for gennemførelsen af associeringsaftalerne og de omfattende frihandelsaftaler (AA/DCFTA) med Ukraine, Georgien og Moldova.

AA/DCFTA-aftalen for Ukraine trådte midlertidigt i kraft den 1. januar 2016. Nederlandene afholdt den 6. april 2016 en vejledende folkeafstemning, hvor et flertal stemte imod ratifikation af AA/DCFTA-aftalen med Ukraine. Det står endnu ikke klart, hvordan spørgsmålet bliver taget videre. Kommissionen fremlagde i marts måned udkast til rådsafgørelse for visumfrihed for Georgien, og i april måned fremlagdes tilsvarende rådsafgørelse for Ukraine. Den 5. oktober besluttede Rådet at give mandat til forhandlinger med Europaparlamentet om visumfrihed for Georgien.

EU og Armenien har i december 2015 indledt forhandlinger om en ny rammeaftale. Der forberedes indledt forhandlinger med Aserbajdsjan om en ny samarbejdsaftale. Der er en positiv bevægelse i forholdet mellem Hviderusland og EU. Udviklingen i partnerskabslandene ventes drøftet bl.a. på baggrund nyligt afholdte valg i Hviderusland (parlamentsvalg 11.9.2016), i Georgien (parlamentsvalg, første runde 8.10.2016 og anden runde 30.10.2016) og i Moldova (præsidentvalg 30.10.2016).

3. Formål og indhold

Der ventes en drøftelse af udviklingen i de østlige partnerlande og i landenes relationer til EU, herunder med henblik på Østpartnerskabs-topmødet i 2017.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen af dagsordenspunktet forventes ikke at have konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være bred opbakning i Rådet til udviklingen af det østlige partnerskab og støtte til partnerskabslandene.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker stærkt op om EU's østlige partnerskab, og vil op til det kommende Østpartnerskabstopmøde arbejde for, at partnerskabet fortsat udvikles og vedbliver at være en attraktiv samarbejdsramme for partnerlandene.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.

2. EU's sydlige naboer med fokus på Syrien, Irak, Iran, Libyen og Libanon

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

Rådet ventes at have en drøftelse af EU's sydlige naboskab med fokus på Syrien, Irak, Iran og Libyen. Det er forventningen, at drøftelsen vil centrere sig om situationen i Irak og Syrien. Der forventes udelukkende vedtaget rådskonklusioner på Iran.

2. Baggrund

Våbenhvilen i **Syrien**, som blev indgået medio september mellem Rusland og USA, er brudt sammen. På trods af Ruslands beslutning om at indføre en midlertidig våbenhvile i midten af oktober har FN konstateret, at det ikke har ført til nogen bedring i den katastrofale humanitære situation i området, som fortsat forværres. I Aleppo har den østlige bydel, som huser op imod 275.000 mennesker, været afskåret fra nødhjælp siden d. 7. juli, og der er fortsat massive bombardementer af civile områder. Muligheden for at behandle syge og sårede bliver stadigt vanskeligere.

Rusland og det syriske regime fastholder deres fokus på det militære spor, hvorfor udsigterne til en genoptagelse af våbenhvilen ikke ser lovende ud. Uden en våbenhvile er der heller ikke udsigt til fremdrift i det politiske spor, der har været stillestående siden april. Der er ikke enighed i EU om en sanktionsudvidelse mod Rusland, idet et antal lande på nuværende tidspunkt er skeptiske overfor, om nye sanktioner mod Rusland vil have den ønskede effekt. Dette blev også bekræftet på det Europæiske Råd den 20-21. oktober, som samtidig bekræftede, at EU vil være parat til at overveje alle tilgængelige optioner, hvis de nuværende angreb forsætter.

Ved det sidste EU rådsmøde for udenrigsanliggender den 17. oktober vedtog man rådskonklusioner, hvori EU bl.a. opfordrede til ophør af alle militære flyvninger over byen Aleppo, en øjeblikkelig indstilling af fjendtligheder, ophævelse af belejringer samt fuld og uhindret humanitær adgang til hele landet. Derudover udtrykte EU sin fortsatte støtte til den syriske opposition og dens høje forhandlingskomité (HNC) som oppositionens delegation i fredsforhandlingerne i FN-regi.

I **Irak** går den irakiske regering og dens allieredes offensiv mod Mosul ind i sin anden uge. Udover de irakiske regeringsstyrker tager de kurdiske peshmerga-styrker og både shiitiske og sunnitiske stammemilitser del i kampene. Operationen støttes med luftoperationer af den globale koalition. Den militære kampagne forløber efter amerikanske og irakiske udmeldinger planmæssigt. Store områder i Mosuls omegn er blevet befriet. Der knytter sig nogen usikkerhed til ISILs hensigter, men der forventes større modstand, end tilfældet har været hidtil, når befrielsesstyrkerne nærmer sig Mosul by. Der rapporteres om flygtningestrømme ud af Mosuls forstæder. Det er stadig usikkert hvor mange civile, der opholder sig i Mosul og i hvilken udstrækning, de vil få mulighed for at flygte. FN har advaret mod en "katastrofal succes", hvor den militære generobring lykkes, men med meget store menneskelige omkostninger. Der planlægges med en flygtningestrøm på op til 500.000 personer.

Der knytter sig en del bekymring til de shiitiske militers aktive engagement i Mosul-operationen. I forbindelse med befrielsen af Fallujah tidligere på året, blev der rapporteret om alvorlige overgreb på civile fordrevne begået af shiitiske, Iran-støttede militser. Ifølge den irakiske regering foreligger der en aftale, der skulle sikre, at de shiitiske militser alene varetager støttefunktioner og ikke deltager i aktive kamphandlinger i selve Mosul. Bekymringen går især på, om den irakiske regering og sikkerhedsstyrker i modsætning til i Fallujah vil være i stand til at håndhæve en aftale i en kritisk situation.

Der er ligeledes knyttet en del usikkerhed til den tyrkiske militære tilstedeværelse i området nord for Mosul. I følge den irakiske regering opholder de tyrkiske styrker sig illegalt i landet. De er hverken inviteret af Irak eller den internationale koalition. Den irakiske regering har på det grundlag opfordret FN's Sikkerhedsråd til at behandle sagen. Fra tyrkisk side hævdes det, at tyrkiske landstyrker og luftvåben har deltaget i kampene omkring Mosul, hvilket dog afvises af både USA og den irakiske regering.

Ophævelsen af de atomrelaterede sanktioner mod **Iran** har skabt grundlaget for at indlede en bredspektret EU-Iran-dialog. På den baggrund har EU gennemført en række højniveaubesøg inden for det sidste halve år.

Der er et gensidigt ønske om styrkede økonomiske relationer og forbedret dialog inden for en lang række områder. I den forbindelse forventes EU at føre en bredere politisk dialog med Iran, som også vil omhandle migrationsspørgsmål og menneskerettigheder. En styrkelse af de økonomiske relationer afhænger blandt andet af en hurtig genetablering af bankforbindelserne. Det er dog for indeværende bremset af tilbageholdenhed blandt de store internationale aktører som følge af fortsatte amerikanske sanktioner.

Senest har EU kommissær for det indre marked, industri og iværksætterier og SMV'er, Elzbieta Bienkowskas besøgt Iran i oktober. EU sendte et budskab om langsigtet engagement og en positiv tilgang til at fjerne handelshindringer. Det forventes, at en industridialog vil blive påbegyndt i 2017. Tidligere på året i april aflagde EU's Høje Repræsentant også besøg i Iran.

Politisk i regionen spiller Iran en vigtig rolle for at fremme politiske løsninger på konflikterne i Syrien og Irak. Iran skal derfor engageres konstruktivt i at løse konflikterne. Iran har åbenlyse interesser i regionen, som ikke forventes at ændre sig på mellemlang sigt. Især i Syrien spiller Iran en negativ rolle, hvor den udgør en af Assad-styrets mest markante støtter.

Den politiske situation i **Libyen** er fortsat meget skrøbelig. Parlamentet i Tobruk (House of Representatives) afviste i august 2016 den libyske samlingsregering (Government of National Accord) i Tripoli. FN og EU har efterfølgende gentagne gange opfordret Præsidentrådet under ledelse af premierminister Serraj om hurtigt at præsentere en ny og repræsentativ samlingsregering, ligesom man har opfordret parlamentet i Tobruk til at stemme om denne på fair og ordentlig vis. Den 14. oktober forsøgte rivaliserende politiske parter i Tripoli med støtte fra væbnede grupper at indtage hovedkvarteret for det såkaldte High State Council – en af de politiske institutioner udsprunget af den FN-medierede politiske aftale fra december 2015. Dette skridt er blevet mødt med stærk kritik af det internationale samfund, herunder FN og EU. På sikkerhedssiden har libyske styrker loyale over for samlingsregeringen (primært militser fra byen Misrata) med luftstøtte fra USA fordrevet ISIL fra kystbyen Sirte – ISIL's højborg i Libyen. Det er vurderingen, at ISIL

trods tabet af Sirte på kort sigt vil forblive en trussel og destabiliserende faktor i Libyen og regionen.

3. Formål og indhold

Rådet forventes at drøfte situationen i **Syrien** med fokus på Aleppo og de fortsatte angreb mod byen samt status på den politiske proces i forlængelse af sidste rådsdrøftelse, hvor der blev vedtaget rådskonklusioner. Rådet forventes bl.a. at diskutere, hvilken rolle den Høje Repræsentant kan spille i forhold til det regionale diplomatiske spor.

I forhold til **Irak** forventes Rådet bl.a. at drøfte status på kampagnen mod Mosul, og hvordan EU bedst kan bidrage til at håndtere de humanitære konsekvenser afledt deraf.

I forhold til **Iran** forventes det, at man vil drøfte det overordnede forhold til Iran og den fælles dagsorden om at styrke handelsrelationer til landet i takt med at atomaftalen fortsat overholdes. Det er forventningen, at medlemslandene vil betone behovet for et langsigtet engagement og bakke op om at fjerne handelshindringer. Samtidig må det også forventes, at der vil blive udtrykt bekymring for den rolle Iran spiller i regionen. Der forventes vedtaget rådskonklusioner.

Hvad angår **Libyen** ventes drøftelsen at fokusere på den seneste sikkerhedsmæssige og politiske udvikling, herunder behovet for en ny og repræsentativ samlingsregering, der vil kunne opnå godkendelse fra parlamentet i Tobruk.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmål om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen af dagsordenspunktet forventes ikke at have konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Syrien: Der forventes at være bred enighed om at fordømme det syriske regime og Ruslands militære angreb mod Aleppo, herunder de mange angreb mod civile mål. Derudover vil der være bred opbakning til at fremme diplomatiske forsøg på at genoprette våbenhvilen og få sikret humanitære hjælp især til indbyggerne i det belejrede øst-Aleppo.

Irak: Der forventes at være bred opbakning til den irakiske regerings offensiv mod ISIL i Mosul. Der vil også være generel enighed blandt medlemslandene om at sikre sig, at EU spiller en mar-

kant rolle i at afhjælpe de humanitære udfordringer, som den militære operation forventer at skabe.

Iran: Der forventes at være fortsat enighed blandt medlemslandene om behovet for at styrke EU-Iran-dialogen. Særligt på det kommercielle område, men også i forhold til menneskerettigheder, migration og i regionale spørgsmål, herunder særligt i forhold til håndteringen af Syrien-konflikten.

Libyen: Der forventes at være bred enighed om fortsat støtte til FN's bestræbelser.

10. Regeringens generelle holdning

Syrien: Regeringen fordømmer regimets eskalering af konflikten samt de hensynsløse angreb mod civile i Aleppo og vil arbejde på at sikre vedvarende og uhindret humanitær adgang til alle områder i Syrien. Regeringen støtter op om forsøg på at lægge pres på regimet og Rusland for at få genoptaget våbenhvilen, som en forudsætning for at skabe fremskridt i det politiske spor, hvor det fortsat vil være vigtigt at fastholde støtten til den syriske politiske opposition.

Irak: Der er meget på spil i og omkring Mosul. Regeringen følger både den militære og humanitære udvikling tæt. Det er afgørende at forhindre, at konflikten eskaleres regionalt som resultat af tyrkisk tilstedeværelse. Der skal også arbejdes for, at der ikke fra EU – eller anden side – formidles det indtryk, at kampen mod ISIL er slut, når Mosul er indtaget.

Iran: Regeringen støtter op om den styrkede EU-Iran-dialog. Udenrigsministeren besøgte i begyndelsen af året Teheran med en større erhvervsdelegation. Der var stor interesse fra både dansk og iransk side ift. at styrke samarbejdet på en række områder, herunder særligt det kommercielle område. Fra dansk side støttes der op om, at menneskerettigheder og Irans regionale rolle også inkluderes i dialogen.

Libyen: Danmark og EU har fra starten støttet aktivt op om FN's bestræbelser på at opnå en politisk løsning på konflikten og sikre implementering af den politiske aftale fra december 2015. Regeringen bakker op om den libyske samlingsregering og Præsidentrådet og støtter desuden et stærkt EU-engagement i landet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.